

IMPORTANȚA DEZVOLTĂRII SCRIMEI ISTORICE PE PLAN NAȚIONAL CA PARTE COMPONENTĂ A CULTURII FIZICE ȘI SPORTULUI

Polevaia-Secăreanu Angela¹

Obadă Ecaterina²

Cotorcea Anatol³

Savin Alexandru⁴

^{1,2,3,4} *Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, Chișinău, Republica
Moldova*

Abstract . Historical fencing is a young sport that is in the first phase of development, with a past that includes many secrets and "doors" still closed for contemporary civilization. Historical fencing is a sport that stands on the border between the simple reconstruction of the life of the medieval era and contemporary competitions.

The paper presents a retrospective analysis of the evolution of historical fencing at national and international level, which allows us to conclude that historical fencing is a cultural-sporting activity of great importance for the development of society and personality. Practicing it allows to combine the study of history and culture with the sportsmanship and discipline necessary for the sports activities of the growing generation. In the process of analyzing national and foreign historical sources, we unfortunately did not find sources that would give us a clear picture of the process of training medieval Moldovan swordsmen. Nor do the literary and historical anti-medieval sources give us a complete picture of period fencing in Eastern Europe in general and medieval Moldova in particular. The absence of a clear rule and criteria for assessing technical efficiency, leads to misunderstandings, trauma and even quarrels during the competition process.

Keywords: historical fencing, development, weapon, physical culture, sports.

Introducere.Curiozitatea oamenilor și veșnica întrebare: „Oare cum a fost atunci?” constituie o motivație pentru a studia mai profund trecutul omenirii. Dorința de a simți pe propria piele evenimentele pe care le-au trăit strămoșii noștri au condiționat formarea unei noi ramuri de activitate: „Reconstrucția istorică”. Asume ea oferă astăzi răspunsuri la unele dintre tainele ascunse în manuscrisele, mormintele și vestigiile arheologice. Una dintre direcțiile reconstrucției istorice este Scrima istorică [6].

Analiza retrospectivă a scrimei istorice ne permite să evidențiem faptul că ea este un sport tânăr, ce se află abia în prima fază de dezvoltare, cu un trecut ce ascunde multe secrete și „uși” încă închise pentru știință. Este un sport ce se plasează la frontiera dintre simpla reconstrucție a vieții și epocii medievale și întrecerile sportive contemporane. Dacă e să-l comparăm cu alte genuri de lupte atunci nuputem spune practic nimic despre începuturile sale, deoarece

avem la dispoziție doar câteva mici izvoare, ce ne descriu arta de a mânui spada în timpul războaielor din secolul XIII-XV (Imaginea 1), [1, 3].

Imaginea 1. Scrima istorică, lupta cu spada, secolul XIII-XV

Până în prezent au ajuns unele cărți, inscripții și fresce din locașuri religioase, care descriu tehnici sau principii de aplicare a loviturilor de spadă și unele înscripții despre metodele de atac sau contraatac. Din păcate însă, informații clare despre măiestria care se transmitea de la profesor la ucenic, practic, nu sunt.

Singurul scop pentru care au fost utilizate în trecut spadele era de a ucide și doar în turnirurile cavalești - pentru concurs [1, 2].

De ce, atunci, acest gen de activitate (lupta cu spada) a trezit interesul celor care se ocupă de reconstrucția istorică? În urma studiilor arheologice, au fost descoperite mai multe armuri și arme, care au devenit obiecte de expoziție în muzeele lumii. Istoricii, dornici de a cunoaște mai multe, au hotărât să facă un experiment, confecționând armuri și arme albe după modelul celor medievale și înscenând luptele de epocă. O altă cauză este faptul că acest experiment s-a regăsit în filmele istorice, care dispun de un auditoriu de zeci de milioane de fani. Este și normal că printre ei s-au găsit dornici să se „reincarneze” în personajele istorice îndrăgite și să resimtă „in live” atmosfera evenimentelor istorice. Aceasta a condus la crearea multor cercuri și cluburi de reconstrucție istorică, între care se desfășoară diverse competiții, scene de luptă și turniruri de cavaleri pentru a-și demonstra forța, măiestria și, desigur, armurile, armele, costumele, uneltele și chiar modul de trai reconstituite [1].

Aceasta a creat o reacție în lanț, care s-a extins de la nivel local la cel regional, național și chiar internațional. Au început să fie organizate diverse festivaluri istorico-folclorice, în care turnirurile de cavaleri și scenele de luptă au devenit un adevărat punct de atracție pentru spectatori. Demonstrațiile de luptă devin tot mai populare pe zi ce trece, dar totodată crește și nivelul traumatismelor. Astfel, apare necesitatea elaborării și implementării unor reguli de securitate și arbitraj. Ele sunt elaborate de către comitete și organizații de reconstrucție istorică și au în vizorul lor armura, armamentul,

condițiile, regulile de organizare a competițiilor și punctajul oferit participanților.

În primul rând, a fost ales modelul de armură care oferă o maximă securitate participanților. Optimă s-a dovedit a fi armura utilizată în secolele XIV-XV, deoarece ea acoperea aproape integral corpul și membrele luptătorului. În perioada precedentă, din cauza scumpetei și tehnologiei primitive de prelucrare a fierului, din fier și oțel se confecționau doar armele de luptă, iar puștii care-și permiteau armură, își protejau cu ea doar unele părți ale corpului (de obicei – capul și pieptul). Mijloacele de protecție frecvent întâlnite erau platoșele confecționate din piele bine tăbăcită, blănuri sau câteva rânduri de cămăși de in prelucrate cu ulei sărat și scuturile de lemn. Ele însă nici pe departe nu garantau securitatea luptătorului. Începând cu secolul al XVI-lea, odată cu apariția armelor de foc, importanța armurilor scade continuu, reducându-se la coifuri și pieptare de oțel [3].

În al doilea rând, s-a hotărât ca armele folosite în scenele de luptă și competiții să fie în mod obligatoriu bontite și, totodată, să fie interzise mișcările de împungere. Organizatorii întrecerilor au alcătuit un regulament unic pentru toți și au ales criteriile de alegere și întărire a arbitrilor. La început aceștia erau selectați dintre persoanele cu experiență din alte genuri de sport, iar mai apoi - foști luptători de scrimă. Apar primele asociații, comitete și organizații internaționale, a căror scop de bază era asigurarea unei concurențe oneste și echitabile la nivel internațional. Astfel, scrima istorică trece treptat de la faza de reconstrucție la cea de sport de contact.

Simpla reconstrucție a costumelor, armelor și scenelor de lupte medievale a dus la apariția unui nou tip de sport, numit scrima istorică sau lupta medievală, fiind pentru prima dată cunoscută în țările din Europa Centrală și de Vest, iar în momentul de față cuprinde țări de pe toate continentele (Australia, Japonia, China, Mexic, Argentina, SUA etc.).

Organizarea și desfășurarea competițiilor la scrima istorică este asigurată de către federațiile și asociațiile internaționale de reconstrucție istorică cu o solidă bază materială și teoretică. Activitatea lor de cercetare științifică este orientată cu precădere spre reconstrucția metodelor de luptă bazate pe evenimente reale. Printre cele mai reprezentative federații și asociații de reconstrucție și lupte istorice, am putea evidenția următoarele:

1. Historical European Martial Arts (HMB). Ea este o organizație cu

orientare sportivă, care include peste 25 de țări membre, precum: Austria, Québec, Belgia, Danemarca, Anglia, Estonia, Franța, Germania, Irlanda, Italia, Luxembourg, Mexic, Noua Zeelandă, Polonia, Portugalia, Scoția, Africa de Sud, Spania, Suedia, SUA, Australia, Argentina, Japonia, Wales, Ucraina și Republica Moldova. HBM se poziționează ca marcă comercială și pune accent pe lupte de contact și divertisment. Organizația și-a lansat activitatea începând cu anul 2013. Primul eveniment de mare amploare organizat de către HBM a fost Campionatul Mondial din luna mai 2018, la Belmonte (Spania), fiind a V-a ediție competițională dintre participanții țărilor-membre.

2. International Medieval Combat Federation (IMCF). Se poziționează ca o organizație pur sportivă, care pune accent mai mult pe scrimă ca sport oficial[5].

În ultimii ani, această activitate devine tot mai populară. Pentru a asigura competițiilor o imagine „istorică” corespunzătoare, au fost elaborate anumite criterii de clasificare (Fig.1):

- număr de luptători - dueluri și lupte între echipe;
- gen - feminin, masculin și mixt;
- nivelul de performanță - duel sau lupte între echipe și lupte Professional Fighter.

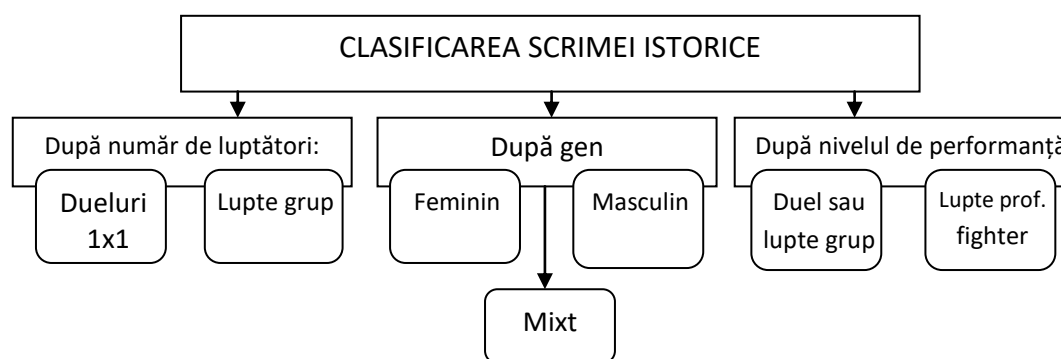

Fig. 1. Clasificarea scrimii istorice

În epoca medievală existau cerințe unice și foarte stricte față de purtătorii armurilor. Dreptul de a purta armură și arme de luptă îl aveau doar nobilii, care-și demonstrau, astfel, statutul social [3]. Țăranilor și orășenilor (starea a treia), sub amenințarea pedepsei cu moartea, le era interzis acest drept.

Astăzi este mai simplu, cu toate că costumul de luptă, armurile metalice pentru protecția individuală, arma albă sunt foarte scumpe și trebuie să corespundă cerințelor regulamentului, pentru a asigura „image”-ul întregii competiții.

Printre factorii care influențează asupra activității motrice a sportivului în cadrul competiției, se evidențiază:

- *platoșa și echipamentul de luptă*. Ele cântăresc de la 24 până la 30 de kg de fier, iar coiful micșorează câmpul vizual cu 30-50%, (Imaginea 2);

- *condițiile de luptă* – practic, toate competițiile au loc în perioada caldă a anului, luptătorii trebuind să reziste la temperaturi de până la +40°C;

- *adversarii* – doar în luptele „prof-fighter” se practică diferențierea după vârstă și greutate, în rest - doar în tipuri de lupte și categorii de gen (feminin, masculin, grupuri mixte etc.). De aceea, spre deosebire de alte genuri de sport, în scrima istorică se permit lupte între adversari cu o diferență substanțială de greutate (10-20 kg).

În concluzie, putem afirma cu siguranță că, fără o pregătire fizică, tehnico-tactică și psihologică adecvată, orice luptător ce practică Scrima Istorică nu va putea obține imediat performanțe înalte, deoarece, după ce sportivul îmbracă armura, în decursul primelor 30 secunde de luptă, capacitatea sa fizică scade cu până la 50%. Conform regulamentului în luptele cu armuri au dreptul să participe doar sportivii care au atins vârsta de 18 ani, iar în luptele profesionale – numai cei cu cel puțin 2-3 ani de experiență.

Scopul lucrării de față este de a evidenția importanța dezvoltării scrimii istorice pentru sportul național și internațional.

Ipoteza de lucru. Se presupune că studierea experienței școlilor mondiale de scrimă, combinată cu propaganda acestui gen de sport, abordarea științifică a problemei și alcătuirea unor metode de pregătire fundamentate științific și având scopuri bine determinate ar putea conduce la rezultate și perspective bune în dezvoltarea scrimii istorice în Republica Moldova nu numai ca o activitate de divertisment, dar și în domeniul sportului de performanță.

Metodologia și organizarea cercetării. Pentru atingerea scopului vizat, au

Imaginea 2. Echipament specific competițiilor la scrima istorică

fost utilizate următoarele metodele de cercetare: analiza retrospectivă; analiza literaturii științifico-metodice și a surselor web; observația pedagogică și abordarea sistemică.

Rezultatele și interpretarea lor. În Republica Moldova, primii pași de reconstrucție istorică au fost făcuți în anul 1999, în orașul Chișinău, de către un grup de tineri entuziaști impresionați de filmele despre vikingi și cavalerii secolelor 14-15 d.H., [7].

În 2001 apare primul club de reconstrucție istorică numit „Normann”, care i-a avut în vizor pe vikingii sec. IX-XI. Membrii acestui club se ocupau, în primul rând, cu reconstrucția obiectelor de uz casnic, a echipamentelor, a armelor de luptă și a evenimentelor ce au avut loc în această perioadă pe teritoriul Scandinaviei. Din anul 2001 reconstructorii moldoveni au început să participe la diferite festivaluri și competiții cu tematica istorică atât pe teritoriul țării noastre, cât și peste hotare. Tot în acest an echipa tinerilor moldoveni pentru prima dată au luat parte la două turnee internaționale la: Cupa Odesei, desfășurată la Cetatea Albă (Belgorod-Dnestrovsk) și turneul „Sudak”, petrecut în Crimeea (Ucraina).

Primul campionat al Republicii Moldova la scrima istorică a fost desfășurat în anul 2009 în orașul Chișinău (Imaginea 3). Competiția s-a desfășurat conform cerințelor, regulamentului competițional și clasificării scrimii istorice propuse de către Federația Internațională de Scrimă Istorică (Figura1).

În anul 2010, cu scopul de a studia și de a obține experiență în perfecționarea pregătirii tehnice și elaborarea armurilor, membrii echipei lotului național participă în calitate de observatori la Primul Campionat Mondial la Scrima Istorică, care a avut loc în Ucraina,

la cetatea Hotin. Sportivul moldovean Dumitru Banîi, pentru a-și spori nivelul de maiestrie sportivă, timp de doi ani (2012-2014) a făcut parte din selecționata Ucrainei.

Prima participare a selecționatei Republicii Moldova a fost realizată în anul 2014 la „Bătălia Națiunilor” în cetatea Troghir (Norvegia), care a reunit sportivi din 27 de țări ale lumii. Din echipa națională au făcut parte 4 sportivi: Dumitru Banîi, Anatol Moghildea, Oleg Sergheiev și Igor Criucichevici, care au luat parte

Imaginea 3. Primul campionat al RM la scrima istorică

la toate tipurile de nominațiuni. În 2015 „Bătălia Națiunilor” a avut loc la Praga (Cehia), unde, la fel, au participat șase sportivi moldoveni (la cei 4 numiți mai sus s-au mai alăturat Saveli Ganea și Ilia Dragan).

Prima medalie de aur pe plan internațional a obținut-o Ecaterina Obadă, la nominația „Alebarda” în cadrul Campionatului Mondial desfășurat în orașul Praga (Cehia) în anul 2016. Ea a fost prima femeie din Moldova care participă în cadrul lotului național al Republicii Moldova la scrima istorică (Imaginea 4).

Imaginea 4. Ecaterina Obadă, locul I la Campionatul Mondial, 2016

Imaginea 5. Saveli Ganea, locul II la Campionatul Mondial, 2017

Imaginea 6. Ilia Dragan, locul I la Campionatul Mondial, 2018

În anul 2017, la palmaresul sportivilor moldoveni se adaugă o medalie de argint, obținută de către Saveli Ganea în orașul Barcelona (Spania), iar în 2018 - medalia de aur la lupte profesionale, obținută de către Ilia Dragan (imaginea 5,6). Tot în acest an s-a format asociația de cluburi „Bastion”, care a reunit 6 cluburi de reconstrucție istorică, printre care și „Spada Moldovei” - unicul club înregistrat oficial la Ministerul Sportului [4].

Pentru prima dată în istorie a fost desfășurat cel mai mare Campionat Mondial, „Bătălia Medievală 2019” în Ucraina, unde au participat peste 600 de participanți din 40 de țări. Moldoveanca Ecaterina Obadă, este prima participantă din Republica Moldova, care a cucerit o medalie de aur și o medalie de bronz în categoria femei: alebarda și scut-spadă.

Scrima Istorică în Moldova este un gen de sport în creștere și, în pofida frumoaselor rezultate obținute, el rămâne încă un sport neoficial pentru țara noastră, spre deosebire de țările vecine, care au avansat foarte mult la acest capitol. De exemplu, în Ucraina acest gen de sport a fost oficializat încă în anul 2018. Pe lângă aceasta, sportivii moldoveni se confruntă cu o mulțime de

probleme ce împiedică dezvoltarea scrimii istorice pe plan național. Practic, toți sportivii din acest domeniu, care au obținut performanțe înalte la campionatele naționale și internaționale, s-au bazat pe informațiile obținute din alte genuri de lupte marțiale sau prin antrenamente individuale, suportând și cheltuielile foarte costisitoare pentru confecționarea echipamentelor de luptă, a armelor albe și a armurilor. Până în prezent nu se atrage atenție la elaborarea programelor de pregătire a sportivilor; nu sunt elaborate normativele de control la pregătirea psihomotrice și tehnico-tactică; nu există o claritate în metodologia de pregătire a sportivilor în cadrul antrenamentelor sportive la scrima istorică.

Concluzii. Importanța temei date capătă amploare, studierea ei devenind o necesitate pentru dezvoltare acestei activități sportive.

Analiza izvoarelor scrise și a materialelor factologice ne permite să conchidem că scrima istorică este o activitate cultural-sportivă de o importanță deosebită pentru dezvoltarea societății și a personalității. Practicarea ei permite a îmbina studierea istoriei și culturii cu măiestria sportivă și disciplina necesare pentru activitățile sportive ale generației în creștere. În procesul de cercetare a izvoarelor istorice naționale și străine, noi nu am găsit, din păcate, surse scrise, care ne-ar oferi o imagine clară despre procesul de pregătire a spadasiilor medievali moldoveni. Nici izvoarele antico-medievale literare și istorice nu ne oferă un tablou complet despre scrima de epocă în Europa Răsăriteană, în general, și în Moldova medievală, în special. Absența unei reguli și criterii clare de apreciere a eficienței tehnice conduce la neînțelegeri, la traumatisme și chiar certuri în timpul competițiilor.

Referințe bibliografice:

1. Amberger Johann Christoph. *The Secret History of the Sword*. Burbank: Multi-Media, 1999.
2. Gaugler William M. *The Science of Fencing: A Comprehensive Training Manual for Master and Student: Including Lesson Plans for Foil, Sabre and Epee Instruction*. Laureate Press. 2004.
<https://www.amazon.com/Science-Fencing-Comprehensive-Including-Instruction>
3. United States Fencing Association (September 2010). *United States Fencing Association Rules for Competition*. Retrieved 3 October 2011. https://cdn3.sportngin.com/attachments/document/31e3-1637422/2019-02-USA-Fencing-Rules_1_.pdf
4. <http://bastion-md.club>.
5. <http://botn.info> 49
6. https://ru.wikipedia.org/wiki/Историческое_фехтование
7. <https://sword.ucoz.com/>